

Recht op vrije tijd: doel of middel?

Ellen Van Vooren en Silke Wittoeck, Kenniscentrum Kinderrechten
6 juni 2022

Visie

- Kinderrechtenperspectief staat centraal
- De positie van alle kinderen en jongeren in de samenleving versterken en erkend krijgen (mede-burgerschap)

Hoe?

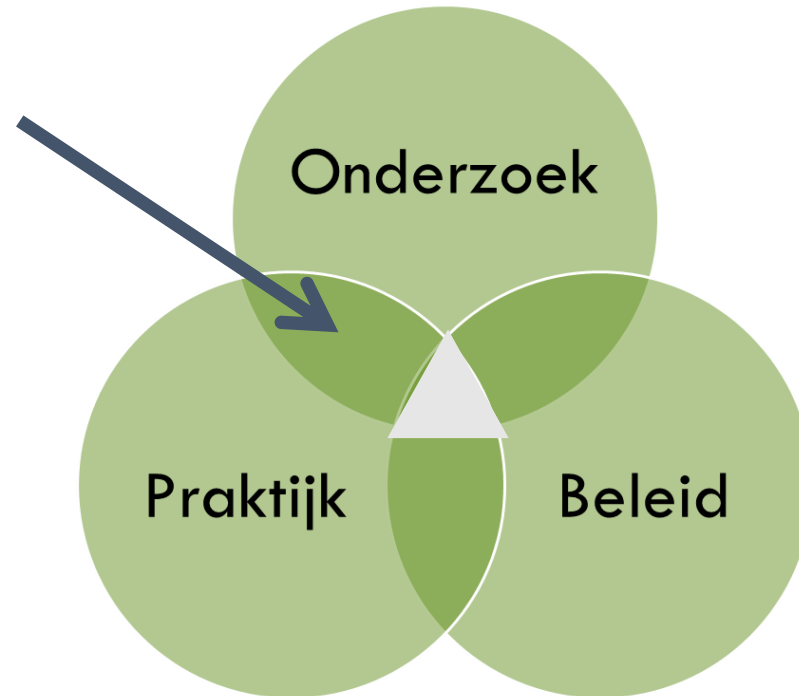
- KENNIS = onderzoek en regelgeving over kinderrechten
- KUNDE= hoe kinderrechten toepassen in diverse contexten (vb: jeugdhulp, jeugdwerk, ...)

Kennis en Kunde

Brugfunctie KeKi

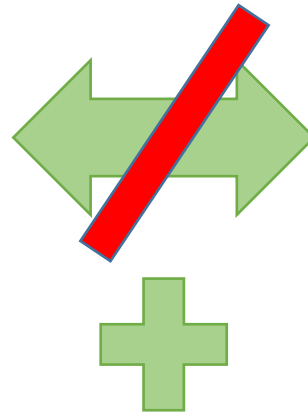
TIME TO PLAY

Kennismaking

Recht op vrije tijd

Middel om iets te bereiken

Doel op zich

Vrije tijd als recht

- Deelname aan culturele activiteiten en genieten van rust bij arbeid (UVRM, ICESCR, Belgische grondwet)
- Oorspronkelijk voorstel kinderrecht: vrije tijd als onderdeel onderwijs
- Kinderrechtenverdrag (art 31, 1989) als apart artikel opgenomen

Artikel 31 – recht op vrije tijd

- Wat
  - Rust – “recht op nietsdoen”
  - Vrije tijd
  - Spel en recreatie
  - Culturele en artistieke activiteiten
- Waar?
  - School, thuis en gemeenschap
- Hoe?
  - Passend bij hun leeftijd
- Wie?
  - Overheden moeten **gelijke kansen** bevorderen

Respecteren

- Specifieke maatregelen (individueel of in associatie)
- Praktische leidraad over begeleiding, facilitering, steun over art 31
- Bewustmaking belang art 31 – culturele attitudes

Beschermen

- Wetgeving en regulering (middenveld en bedrijven)
- Bescherming k&j tegen volwassenen (vb;deontologische code/ API)
- Toegang internet en veilig gebruik
- Commercialiseren spel en recreatie
- Klachtenmechanisme

Naleven

- Wetgeving en plannen uitvoering beleid
- Monitoren art. 31 (gegevensverzameling en onderzoek)
- Samenwerking nationale en lokale overheden
- (inclusieve) begrotingen
- Universal design
- Planning/publieke ruimte met oog voor k&j
- Onderwijs en speelomgevingen
- Opleiding en vorming

Vrije tijd als “luxerecht”

- Aanbevelingen Kinderrechtencomité zijn zeer schaars in eerste jaren
  - Minder investering in ondersteunende wetgeving
  - Investering vooral gericht naar gestructureerde/georganiseerde vrije tijd vs. spontaan en vrij spel, recreatie en creativiteit.
- In 2013 wordt een Algemene Commentaar (nr. 17) van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind over het recht op vrije tijd

Hoe doen we
het in
Vlaanderen en
Brussel?
Realiseren we
het recht op
vrije tijd
kwalitatief?

Wat zorgt ervoor dat kinderen en jongeren hun recht op vrije tijd niet kunnen uitoefenen?

- Drukke wegen/verkeer
- Pesten
- Afkeurende volwassenen
- Gebrek aan (goed onderhouden/kwaliteitsvolle) voorzieningen ter plaatse
- Geen groene ruimte
- Leefstijl/vrees van de ouders
- Weer
- Vreemden
- Gebrek aan informatie
- Gebrek aan bewaakte speelplaatsen
- Naschoolse opvang niet betaalbaar
- Onvoldoende mogelijkheden thuis
- Weerstand tegenover kinderen/jongeren die gebruik maken van publieke ruimte

Bron: Algemene Commentaar nr. 17 VN-Comité

Impact corona

- Ruimte thuis om te ontspannen: geen evidentie
  - #jongerenovercorona: 16% heft geen eigen rustplek
  - Lokeren: 10% kan zich thuis niet ontspannen
- Deel van kinderen en jongeren gaat niet naar buiten
  - #jongerenovercorona
    - 25% kinderen & 50% jongeren gaat niet dagelijks naar buiten
  - Duffel: 1 op 8 jongeren gaat (bijna) nooit naar buiten voor ontspanning
- Redenen
  - Geen zin
  - Geen tijd (schoolwork)
  - Niemand om mee naar buiten te gaan
  - Schrik voor negatieve opmerkingen van politie of anderen
  - ...

“Er was bijvoorbeeld een meisje in onze groep die arm was. Toen we zelf jong waren viel dat echt niet op. Je let daar niet op en hebt niets door. Later brengt dat dan wel weer gevolgen met zich mee. Niemand wou bijvoorbeeld wisselen met haar van kleren tijdens een spel. Ze had niet zo een goeie lichaamshygiëne.”

Vb: bepalen van uren en locatie, wetgeving online spelen, invulling woonruimte en mobiliteit, etc.

Belang van
het kind

Overleven en
ontwikkeling

Vb: in overeenstemming met de noden van kind/jongere op die leeftijd, bewustwording/informatie over het belang van spel op de ontwikkeling (ouders, professionals)

Participatie

Non-
discriminatie

Vb: deelname activiteit, ontwikkelen van activiteiten, etc.

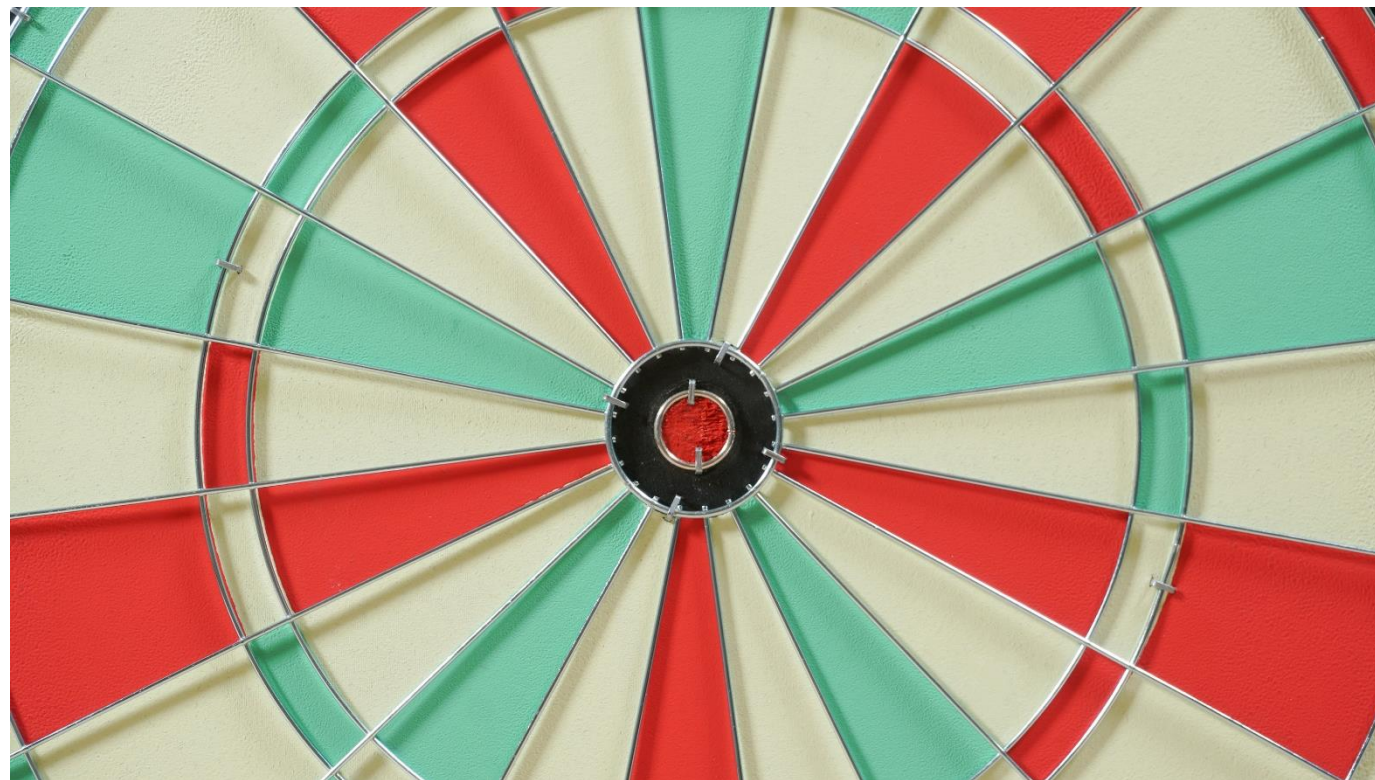
Vb: meisjes, kinderen met een beperking, kinderen in armoede, kinderen zonder ouders, etc.

Zijn er voldoende mogelijkheden voor kinderen en jongeren van verschillende leeftijdscategorieën of groepen? Hebben alle kinderen en jongeren toegang tot vrije tijd?

Zijn activiteiten of locaties/publieke ruimte veilig? Wordt recht op vrije tijd in de visie of beleidsplannen van jullie organisatie erkend? Hoe komt het aan bod?

Worden kinderen en jongeren betrokken bij het beleid of het vormgeven van activiteiten in jouw werking?

Hoe kijkt jouw organisatie naar ontwikkeling van kinderen en jongeren?

Recht op pauze!

- Art 24 UVRM: Ieder mens heeft recht op rust en op vrije tijd, inzonderheid op een redelijke beperking van de arbeidsduur en op periodisch betaald verlof -

Wat betekent
vrije tijd voor jou?

Kinderrechten en de
metafoor van de ijsberg

**Maatschappelijke
betekenis**

**Juridische
betekenis**

- Waarden
- Gedrag
- Cultuur
- Houdingen
- Overtuigingen

Kindbeeld?

Onze visie op kinderen en jongeren: wie of wat is een kind, welke eigenschappen hebben ze, hoe kijk “ik” naar “de ander”?

Verskillende kindbeelden bestaan naast elkaar en veranderen doorheen de tijd

Kindbeelden hebben een invloed op ons handelen

	Focus op bescherming	Focus op actorschap
Kind is ...	<ul style="list-style-type: none"> Afhankelijk Kwetsbaar Gekwetst Een “human becoming” in de toekomst 	<ul style="list-style-type: none"> Zelfstandig Bekwaam Verantwoordelijk Een “human being” in het hier en nu
Kind heeft recht op ...	<ul style="list-style-type: none"> Bescherming Veiligheid Emotionele zekerheid Zorg Voorbeelden? 	<ul style="list-style-type: none"> Het woord nemen Gehoord worden Invloed uitoefenen Beslissingen mee vorm geven Voorbeelden?

Kinderrechten en de
metafoor van de ijsberg

**Maatschappelijke
betekenis**

**Juridische
betekenis**

- Waarden
- Gedrag
- Cultuur
- Houdingen
- Overtuigingen

Dominante kindbeelden

A photograph of a single goldfish swimming in a clear, round glass fishbowl. The fish is positioned in the lower right quadrant of the bowl, facing towards the right. The water is clear, and the background is a plain, light color. The fishbowl's rim is visible at the top and bottom edges.

Discussie

Er is te weinig
fysieke ruimte
voor vrije tijd van
kinderen en
jongeren

Digitale vrije tijd is
er voor een
selecte groep in
de samenleving

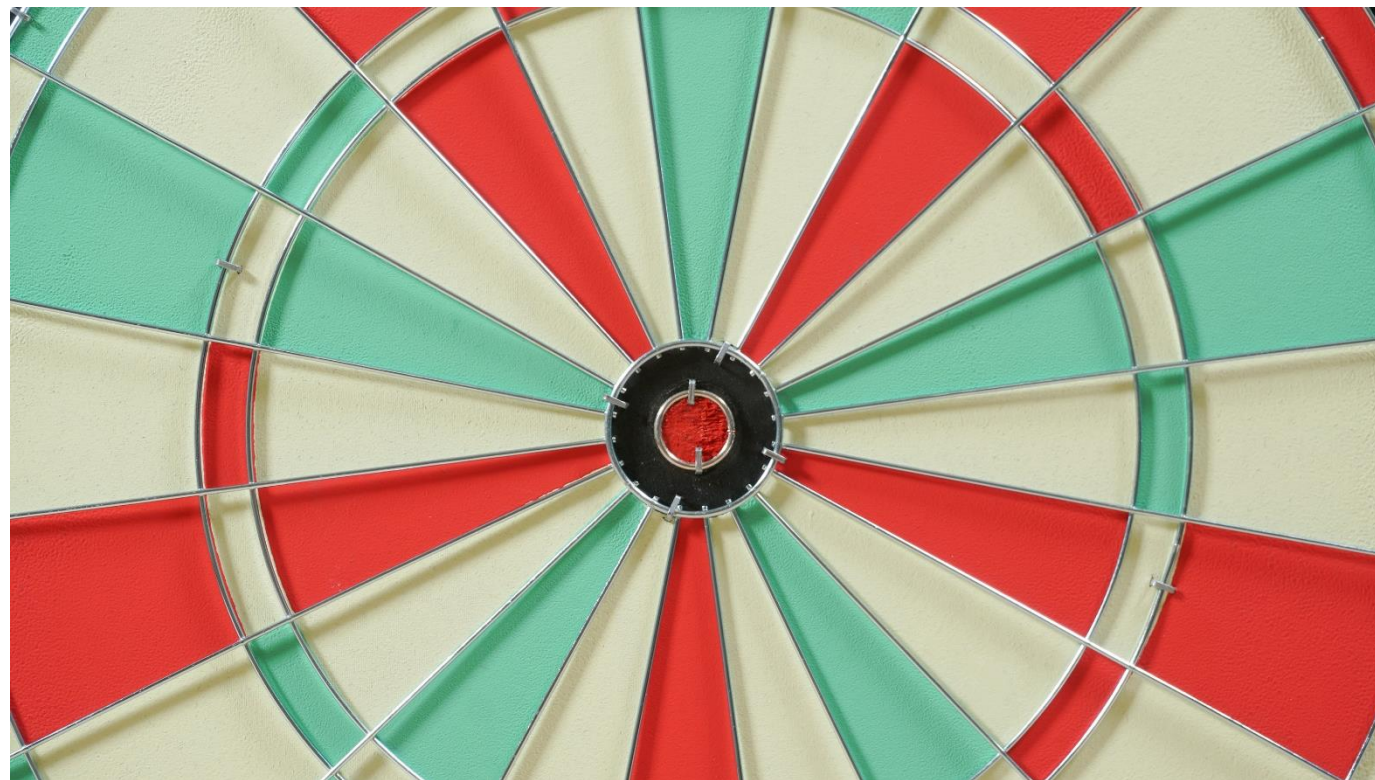

We moeten meer
inzetten op
ouders en
opvoedingsverant
woordelijken

Doelgroep
specifieke

Uitdagingen

- Gebrek aan erkenning en belang van vrije tijd en recreatie
- Onveilige omgevingen
- Weerstand tegenover kinderen/jongeren die gebruik maken van publieke ruimte
- Gebrek aan groene ruimte
- Gebrekkige nadruk in onderwijs
- Overgestructureerd aanbod (rust?)
- Gebrekkige investering in culturele en artistieke mogelijkheden
- Groeiende rol van online en elektronische media
- .....

Aanbevelingen voor BE

- Discriminatie kinderen die in armoede leven en kinderen met een handicap o.a. toegang vrije tijd.
- Inspanningen ↑ kinderen uit kansarme gezinnen, met een handicap, vluchtelingen- en migrantenkinderen en kinderen met een handicap
- Criteria spel- en vrijetijdsactiviteiten: veilig, toegankelijk, inclusief, toegankelijk zijn met het openbaar vervoer, en geschikt zijn voor de leeftijd.
- Aandacht voor milieu

Conclusie

- Vrije tijd is geen apart fenomeen dat zich voordoet in aangewezen plekken en voorgeschreven tijden
- Vrije tijd is verweven in het dagelijkse leven van kinderen en zal zich voordoen wanneer de omstandigheden het toelaten. Hou daar rekening mee bij het vormgeven van activiteiten en beleid.
- Bekijk spel vanuit een kinderrechtenperspectief (vrijheid, gelijkheid, veiligheid, keuze)
- Voorzien informatie voor iedereen (kinderen, jongeren, ouders, beleidsmakers, professionals, etc.)

Wat neem je mee?

- ACTIE
- SAMENWERKING
- HOUDING
- BELEID

Ellen Van Vooren – ellen.vanvooren@keki.be

Silke Wittoeck – silke.wittoeck@keki.be

Kenniscentrum Kinderrechten vzw

Kon. Maria Hendrikaplein 5/201

9000 Gent, België

Contact

www.keki.be en www.kekidatabank.be

<https://www.facebook.com/KeKivzw> en

<https://twitter.com/KeKivzw>

Schrijf je in voor onze nieuwsbrief:

<https://www.keki.be/nl/keki-berichten>

<https://www.goegespeeld.be/> Vertaling van recht op spel
in drie charters

Wales: a play friendly country:
<https://www.playwales.org.uk/eng/>

Verklaring van de International Play Association (IPA)
(<http://ipaworld.org/>)

REPLAY:
<https://www.arteveldehogeschool.be/risicovolspelen/>
(risicovol spelen bij kleuters)

“Charter voor vrije tijd” (aangenomen in 2000 door de
World Leisure and Recreation Association)

HoGent: ‘Doe het zelf boek: samen denken over je straat

Voorbeelden en goede praktijken

Meer weten?

- Detrick S. (1992) The United Nations Convention on the Rights of the Child A Guide to the “Travaux”
- [Verenigde Naties \(1989\) Verdrag inzake de Rechten van het Kind](#)
- [Verenigde Naties \(2013\) Algemene Commentaar \(nr. 17\) van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind over het recht op spelen](#)
- Davey, C. & Lundy, L. (2011) Towards Greater Recognition of the Right to Play: An Analysis of Article 31 of the UNCRC, CHILDREN & SOCIETY VOLUME 25, pp. 3–14